

també locució corrent a Algèria: *ʿalà bāb Al-lāh!* és el crit del subhastador quan lliura un objecte a les ofertes dels més-dients, *rāb ʿalà bāb Al-lāh* «il n'a rien, il est pauvre», i això explica per què *bāb Al-lāh* és un nom que es donà allí a la divina Providència: *rahb* 'benefici', combinant-se amb això, *rahb min bāb Al-lāh* (pròpiament 'do de la Providència') significa 'ganxa', 'aubaine'; *walid* 'fill', *walid bāb Al-lā* «bon enfant, bon vivant, bon diable, accomodant, facile» (Beaussier, p. 27a).

No ens queda altre dubte més que el referent al vehicle lingüístic que transmeté aquest arabisme a la gent romànica. El fet que més enllà dels Pirineus solament es pugui localitzar a la rodalia de Marsella i a la de Venècia, i d'altra banda la manca de documentació antiga (fins i tot en català), semblen suggerir que es tracti d'un arabisme transmès per la *lingua franca* del Nord d'Àfrica (notem també que en àrab no en tenim dades asiàtiques) als ports de Venècia, Marsella, Barcelona, etc. D'altra banda, l'ús català general a tot el territori lingüístic, i sobretot si en italià el mot també apareix especialment a Sicília, pot suggerir que, almenys en la nostra llengua, sigui un mot propagat pel contacte directe, en el nostre territori (des d'on pogué transmetre's a Marsella) entre els moriscos i catalans de totes menes i llocs, no sols viatgers o portuaris.

¹ Cf. *bāb* «ouverture, proposition», «(grand) état de maison» (Boqtor), «catégorie» (Lane), «sujet, matière» (Abenalkhatib), «manières de faire, ruses» (Bayan al-Mogrib), (*fatab*) *al-bāb* 'obrir les ofertes' (1001 Nits); *bāb li* 'propri a, convenient' *RMa.*, *PAlc.*), i les locucions prepositives *min bāb* o *fi bāb* 'a propòsit de' (Boqtor, Abàdides); algerià *bāb* «expédient, moyen, débouché; ouverture, voie; alternative, partie» (Beaussier), «catégorie, genre» (Lentin).

BABAU, -AUA, 'ximple, beneit, d'una innocent i ingènua credulitat', mot creat per la llengua amb una arrel expressiva *bab-* que denota infantilisme i confusió en l'expressió, l'acció i el pensament. □ *1.ª doc.*: 1241 (com a nom propi o malnom d'un home); començ del S. xv com a adjectiu comú.

En la versió de l'*Infern* de Dante per Andreu Febrer (xxxii, 7) apareix ja, en rima amb *jau* i *fau*, «car no és pas empresa d'hom *babau*» traduint «non è impresa da pigliare a gabbo». Però es degué usar des del període arcaic, car un *Raimundus Babau* apareix ja en un document rossellonès de 1241 (Alart, *InoLC*, s. v.). Mot estrany a les altres llengües romàniques però no menys antic en algun dialecte occità, on ja trobem *babau* rimant amb *suau* i com a acompanyant de *foyl*; allí no sé que sobrevisqui enlloc (*TdF*) i s'hi troben solament els homònims de què parlarem més avall. És veritat que en la llengua veïna la seva aparició fou solament metàdrica, car si la nostra informació no falla, no es troba més que una vegada en Daudè de Pradas, que era roergat i visqué en el S. xiii; en català, avui, encara que no sense alguna

lleu variació formal, s'usa en tota l'extensió de l'idioma, i pertot amb *-b-* interna bilabial, no *-v-*, cosa que ja ens demostra que no és un derivat de *bava*, com s'hauria pogut creure, pel comú denominador d'infantilisme: en efecte, es pronuncia amb *-b-* a totes les terres on les dues consonants es distingeixen fònicament, i en particular a les Balears, incloent-hi Eivissa (vocabulari de PzCabrero) i Menorca («beneitet, badoc, un tontet», Ferrer Guinart, *Rondaies*, 213).

¹⁰ Avui el matís és, pertot, 'beneit, càndid per excès d'ingenuïtat' (no ben bé 'neci'): «la viuda a plorà se n'és posada — No ploreu la mia amor que yo ab vós ya vuy casarme / aneu a buscà 'l rectó --- / quant se donaven les mans, ella esclafeix la rialla: (ara sí que 't tinc, *babau!*, molt temps ha que te buscava)», *Cançó de la Viudeta de Vallfalsa*, MilàF (*Romllo.*, 352.12, recollida a Vic). Amb extensió local més o menys ampla n'apareixen formes alterades, com *banau*, forma barcelonina de nivell vulgaríssim, sense cap dubte molt recent, resultant d'un encreuament amb els quasi-sinònims *beneit*, *beneitó*; i en terres valencianes *bambau* («anar en pèus de plom, mirar en quatre ulls y no fer el ~ en eixe puesto, que hi ha molts barbers que afayten a pèl i a repèl», MGadea, *T. del Xè II*, 100 i altres passatges) i aquesta es pot mirar com una mera modalitat de la barcelonina (compromís entre aquelles dues formes) o més aviat com a resultat de la contaminació d'altres sinònims de creació expressiva, com el bal. *bàmbol*, *-bola*, eivissenc *bambo*, *-ba*.¹

Babaluè, m. i f. 'persona de poc enteniment' mall. ja apareix en autors del començ i mitjans del S. xix, Tomàs Aguiló i P. d'A. Penya: «ell feya postissuras, / bellandinas i falets / a sas ninas; y ellas, puras, / reyan com a *babaluets* / en veure es bastó bronysit» (Bover, *BiblEscrBal.* II, 91.41.8). Més aviat que un derivat de la mateixa arrel amb sufix diferent, sembla que ve de *babalua* men. en *perdre sa babalua* 'perdre l'esma, el Nord', que deu ser encreuament de *babau* i *babarota* amb *allelu(i)a* (usat en *perdre s' a.*, sinònim de *perdre sa babalua*) (*AlcM*).

Hi ha moltes paraules de sentit quasi sinònim, derivades de la mateixa arrel *bab-*. De vegades en sentits connexos si bé més o menys diferents, com el rossell. *babau* 'papu' (*Misc. Fabra*, 182) —que amb lleus variants derivatives s'estén amplament per terres d'Oc, veg. FEW—, on la noció d'infantilisme s'ha decantat cap a la idea de por irreflexiva i acriaturada.²

³⁰ Altres cops hi ha alguna variant vocàlica, com en el cast. *bobo*, o bé el mateix sentit i terminacions diferents: *babaia*, *baboia*, *baboïada* (*DFa.*); *embabaiar*, *embabaiar-se* ('envanir-se, adormir-se', *BDLC VIII*, 36), *desembabaiar*; *bavec*, *-eca* (cat. ant., ja en RLlull, etc.; id. oc. ant., i cast. *bavieca*, cast. *bavequia*, *bavoquia*, men. *babé*, *éna* «curt d'enteniment» (Moll, *Voc. de Ciutadella*); rossell. *Baba*, que amb el mateix caràcter de malnom que té en el doc. de 1241, apareix en docs. de 1221 (*Arnallus Baba*), 1266, 1305 («Petrus Alexandri alio nomine vocatus Petrus *Baba*»),